

השקאת שדה: חורש או זורע?

א. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ז הלכה ב חרישה אב.

- **תני רבי חייה חפר חרץ נעץ תולדות להחרישה... לכל דבר שהוא להניית קרקע חייב משום חורש.**
- החופר החורץ הנועץ המדייר המעדר המזבל המכבד המרבץ המפעפע גושים. המברה בחרשים. המצית את האור בחישת קנים ובאגד תמרים וכרבי זעירא אמת המים שהיא מכשרת צדדיה לזריעה. המסקל. הבונה מדריגות. הממלא את הנקעים שתחת הזיתים. והעושה עוגיות לגפנים. וכל דבר שהוא להניית קרקע חייב משום חורש...
- **כל דבר שהיה מבחיל את הפירות חייב משום זורע.**
- הנוטע המבריך המרכיב המקרסם המזרד המפסל המזהם המפרק המאבק המעשן המתליע הקוטע הסך והמשקה והמנקב והעושה בתים וכל דבר שהוא להבחיל את הפירי חייב משום זורע.
- זעירא בר חייה בר אשי בשם כהנא הנוטע בשבת חייב משום זורע.

ב. מועד קטן ב-ג.

אתמר: המנכש והמשקה מים לזרעים בשבת משום מאי מתרינן ביה?

- רבה אמר משום חורש
 - רב יוסף אמר משום זורע
- אמר רבה כוותי דידי מסתברא: מה דרכו של חורש לרפויי ארעא האי נמי מרפויי ארעא!
אמר רב יוסף כוותי דידי מסתברא מה דרכו של זורע לצמוחי פירא הכא נמי מצמח פירא!...
אמר ליה אביי לרבה: לדידך קשיא ולרב יוסף קשיא! לדידך קשיא משום חורש אין משום זורע לא, לרב יוסף קשיא משום זורע אין משום חורש לא? וכי תימא כל היכא דאיכא תרתי לא מיחייב אלא חדא, והאמר רב כהנא "זומר וצריך לעצים חייב שתיים - אחת משום נוטע ואחת משום קוצר!" קשיא...
תנן: "משקין בית השלחין במועד ובשביעית" - בשלמא מועד משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן, אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע ובין למאן דאמר משום חורש זריעה וחרישה בשביעית מי שרי?
• אמר אביי בשביעית בזמן הזה, ורבי היא...
• רבא אמר אפילו תימא רבנן, אבות אסר רחמנא, תולדות לא אסר רחמנא...

ג. חזון איש שביעית סימן יח אות א ד"ה ואפשר דרבה ור"י

ואפשר דרבה ור"י ס"ל דהתם מיחשב טפי ב' מעשיות דקוצר הוא בדבר הנקצר וזורע הוא במה שנשאר, אבל מנכש ומשקה מים הן טפי מעשה אחת. והרי בחורש באילנות לכו"ע יש בחרישה תועלת צמיחה מ"מ כולוהו מודו שאינו חייב שתיים ואין מחלקין מעשה אחת לשתים.

ד. רמב"ם הלכות שבת פרק ח:ב

הזורע כל שהוא חייב, הזומר את האילן כדי שיצמח הרי זה מעין זורע, אבל המשקה צמחין ואילנות בשבת הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהוא, וכן השורה חטיין ושעורין וכיוצא בהן במים הרי זה תולדת זורע וחייב בכל שהוא.

ה. שו"ע אורח חיים שלו:ג

האוכלים בגנות, אסורים ליטול ידיהם על העשבים שמשקים אותם, אף על פי שאינם מכוונים, פסיק רישיה הוא; אבל מותר להטיל בהם מי רגלים או שאר משקין שאינם מצמיחין.

ו. משנה ברורה סימן שלו:כו

והמשקה את הזרעים חייב משום זורע דמועיל להצמיח, וגם משום חורש שמרפיא הקרקע ע"י הלחלוח:

ז. שער הציון סימן שלו ס"ק יח

ועיין באור זרוע שדעתו כהרמב"ם דאינו חייב רק משום זורע. וכתב שם דלפי זה בקרקע שאינה זרועה אף שעומדת לחרישה מותר להטיל בה מים. אכן דעת הסמ"ג והגהות מיימוני כמסקנת אביי [דהוי ג"כ חורש], וכן משמע גם כן דעת הרוקח שהעתיק לדין זה במלאכת חורש ובמלאכת זורע, וכן משמע גם כן דעת הגר"א בביאורו, ולפי זה יש ליזהר גם בקרקע שאינה זרועה אם רק עומדת לחרישה...

ח. חזון איש שביעית סימן יח אות ב ד"ה ולפ"ז רבה ור"י

ונראה:

- דבשדה העומדת לחרישה אף ר"י מודה דחייב משום חורש כיון דאין כאן זורע
- מיהו במשקין השורפין את הזרעים אם אין בהן משום זורע אין בהן גם משום חורש דרפוי ארעא היינו מה שמתערב המים בארעא ועירוב של דבר הקשה לו אין דרך חרישה בכך, ולכן התירו הראשונים
- מיהו בשדה שאינה זרועה עדיין אין מי רגלים מזיק כל כך ואפשר דמועיל וחשיב חורש, ולא התירו אלא על הזרעים שמזיק. מיהו מבואר בהדיא שבת פ"א ב' דאין איסור לפנות בשדה ניר משום מזבל וחורש, ואפשר דחשיב כלאחר יד וגם אינו מכוין, ומותר מפני כבוד הבריות.

סיכום דברי החזו"א:

- אין זרעים – חורש
- זרעים, ומועיל – זורע
- זרעים, ואינו מועיל – כלום

ט. דרך אמונה - ציון ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק א ס"ק (יח)

וכ' בס' תה"ש בשם מו"ח שליט"א השוטף הרצפה במרפסת והמים זורמים דרך המרזב לגינה אם המים ללא חומרי ניקוי יש להקפיד שלא יזרמו המים לגינה אף שאין מתכוין לכך. גם אין להפעיל מזגן אם עי"ז יטפטפו מימיו במקום שיש בו צמחים באופן שאסור להשקותם:

חורש דאורייתא או דרבנן?

י. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף ב: ג.

- תנן: "משקין בית השלחין במועד ובשביעית." בשלמא מועד [אסור] משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן. אלא שביעית, בין למאן דאמר [אסור] משום זורע, ובין למאן דאמר [אסור] משום חורש, זריעה וחרישה בשביעית מי שרי?
- אמר אביי: בשביעית בזמן הזה, ורבי היא. דתניא, "רבי אומר: וזה דבר השמטה שמוט - בשתי שמיטות הכתוב מדבר, אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים. בזמן שאתה משמט קרקע - אתה משמט כספים, ובזמן שאי אתה משמט קרקע - אי אתה משמט כספים."
 - רבא אמר: אפילו תימא רבנן, אבות אסר רחמנא, תולדות לא אסר רחמנא, דכתיב "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שדך לא תזרע וגו'."

יא. שמות לד: כא

שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת בְּחַרְיִשׁ וּבְקִצִיר תִּשְׁבֹּת:

יב. חידושי הריטב"א מסכת מכות דף ח עמוד ב

ור' מאיר הלוי ז"ל מפרש דכולה קרא נדרש בימי שמיטה, ו"ימים" האמורות כאן שנים הם. ואין זה נכון בעיני, דאע"ג דכתב קרא "ימים" במקום שנה כדכתיב "ימים תהיה גאולתו" "ימים או עשור", אבל כשיש שם מנין כך וכך או ביום כך וכך לא קרי להו "ימים", ולא קאמר "יום פלוני" במקום "שנה פלוני". ולסתום חזון אמר המלאך לדניאל "ימים אלף" (דניאל י"ב י"ב), למאן דמפרש דבעי לומר שנים. ואין לנו בזה אלא פירש"י ז"ל.

יג. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן ג: ד.

"בחריש ובקציר תשבת"

- רבי עקיבא אומר אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית, שהרי כבר נאמר "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר", אלא חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית, וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית.
- רבי ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות, יצא קציר העומר שהיא מצוה.

יד. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף ג: ג.

איתמר: החורש בשביעית, רבי יוחנן ורבי אלעזר: חד אמר: לוקה, וחד אמר: אינו לוקה.

- לימא דרבין אבין אמר רבי אילעא קמיפלגי, דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא, "כל מקום שנאמר כלל בעשה, ופרט בלא תעשה, אין דנין אותו בכלל ופרט וכלל" - מאן דאמר לוקה, לית ליה דרבי אבין אמר רבי אילעא. ומאן דאמר אינו לוקה, אית ליה דרבי אבין?
- לא, דכולי עלמא לית ליה דרבי אבין אמר רבי אילעא. מאן דאמר לוקה, שפיר. ומאן דאמר אינו לוקה, אמר לך: מכדי, זמירה בכלל זריעה, ובצירה בכלל קצירה, למאי הלכתא כתבינהו רחמנא? למימר דאהני תולדות הוא דמיחייב, אתולדה אחרת לא מיחייב....

כי אתא רב דימי אמר, "יכול ילקה על התוספת, ונסיב לה תלמודא לפטורא." ולא ידענא מאי תלמודא ומאי תוספת.

- רבי אלעזר אמר: [התוספת היא] חרישה [תוך שמיטה], והכי קאמר: יכול ילקה על חרישה, דאתיא מכלל ופרט וכלל. ונסיב ליה תלמודא לפטורא, דאם כן, כל הני פרטי למה לי?
- ורבי יוחנן אמר: [התוספת היא] ימים שהוסיפו חכמים לפני ראש השנה, והכי קאמר: יכול ילקה על תוספת ראש השנה, דאתיא מבחריש ובקציר תשבת. ונסיב לה תלמודא לפטורא, כדבעינן למימר לקמן...

טו. תלמוד בבלי מסכת מכות דף כא עמוד ב (משנה מכות ג:ט)

[משנה] יש חורש תלם א' וחייב עליו משום שמונה לאוין: החורש בשור וחמור, והן מוקדשין, וכלאים בכרם, ובשביעית, ויום טוב, וכהן ונזיר בבית הטומאה.

טז. ר"ש מסכת שביעית פרק ב משנה ב

אף על גב דחרישה דאורי' היא והי' לו לאוסרה בתוספת שביעית, שרי לה הכא ואפילו בזמן בית המקדש כיון שעושה [לצורך פירות ששית].

יז. תוספות מסכת גיטין דף מד עמוד ב "נטייבה"

פי' בקונטרס "נזבלה", וקשה... ומפרש ר"ח 'נטייבה' חרש בה חרישה יתירא, דהוי דאורייתא...

יח. רמב"ן שמות כג:יא

תשמטנה ונטשתה - תשמטנה מעבודה, ונטשתה מאכילה אחר זמן הביעור. דבר אחר תשמטנה מעבודה גמורה, כגון חרישה וזריעה, ונטשתה מלזבל ומלקשקש. לשון רש"י. ואיננו נכון, כי לא הוזהרנו מן התורה אלא על חרישה וזריעה, אבל המקשקש והמזבל, ואפילו מנכש ועודר וכוסח וכל שאר עבודות קרקע, אינו אסור מן התורה.

יט. חידושי הרמב"ן מסכת מכות דף כא עמוד ב

ואי קשיא לך וליחייב נמי [במחפה זרעים] משום חורש בשביעית [ולא רק משום זרע], איכא למימר אין חילוק מלאכות בשביעית כשם שאין חילוק מלאכות ביום טוב. ואיכא דאמר בריש מועד קטן (ג.) דחורש בשביעית אינו לוקה ומדרבנן הוא וטעמא כדאיתא התם בגמרא, ומיהו מעיקרא דקא סלקא דעתין משום חורש דמחפה לאו זרע הוא, על כרחך היו סבורין חורש חייב.

כ. בית הבחירה (מאירי) מסכת מועד קטן דף ג עמוד א

מה שאמרו באחרון של מכות כ"א ב' יש חורש תלם אחד וחייב עליו שמנה לאוין ומפרש לה שחורש בשור ובחמור מוקדשין וכלאים בכרם ושביעית ונמצא שלוקה על חרישת שביעית וכן על חרישה בכלאים וכאן כתבנו בשניהם שאינו לוקה בחרישה על כל פנים אתה צריך לפרשה במחפה את זריעותיו והוא תולדת זריעה:

כא. חזון איש, שביעית יח:ג

והעיקר דחרישה מה"ת לכו"ע צ' יום לפני ר"ה, וכש"כ בשביעית עצמה, וכ"כ הרמב"ן בפ' משפטים, וכ"כ תו' גיטין מד:.

כב. תוספות יום טוב מסכת שביעית פרק ב משנה ב

וא"ת, ואמאי לא שרינן עידור בכל האילנות [ולא רק מקשאות ומדלעות] כמו זיבול בכל השדות [בתוספת]? והרי תרוייהו בשביעי' עצמה דברי סופרים, כמו שפסק הרמב"ם בריש הלכות שמטה דחרישה מדברי סופרים!

שיטת הרמב"ם

כג. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א

מצות עשה לשבות מעבודת הארץ ועבודת האילן בשנה שביעית שנאמר "ושבתה הארץ שבת לד'" ונאמר "בחריש ובקציר תשבות"...

כד. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ג הלכה ה

היו עשרה אילנות לתוך בית סאה או יתר בין עושין בין אינם עושין חורשין כל בית סאה בשבילן, עשר נטיעות מפוזרות לתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה ודבר זה הלכה למשה מסיני.

כה. ר"י קורקוס הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א

ואף על גב דבכל דוכתא הלכה כרבי עקיבא מחבירו, בהא קי"ל כרבי ישמעאל דדריש קרא בשבת בראשית, ואיסור שני פרקים הלכה למשה מסיני הם ולא מקראי, וכן פסק רבינו ז"ל ריש פ"ג דהלכתא גינהו כרבי ישמעאל וכאשר יתבאר שם. וא"כ קרא ללמד על קצירת העומר הוא דאתא, ואיך כתבו רבינו כאן ללמד על השביעית? וכ"ש דאפילו לרבי עקיבא לא מיירי בשביעית גופה אלא בתוספת שביעית כאשר נתבאר, וא"כ פסוק זה לא שייך הכא כלל!

- א: ומכאן נראה לי לומר שדעת רבינו הוא **כדעת ר"ש שכתב דחרישה בשביעית אסורה מן התורה**. ואף על גב דממעטינן שאר אבות, חרישה לא ממעטינן לה. וכן נראה ממה שא"ר עקיבא "אם לענין שביעית [עצמו, לא תוספת] **הרי כבר נאמר שדך לא תזרע וגו'**", משמע דפשיטא ליה דחרישה בשביעית אסירא ליה מן התורה. **ועד כאן לא פליג רבי ישמעאל** אלא בשני פרקים שסובר דלאו דאורייתא נינהו אלא הלכתא, אבל בשביעית גופה לא פליגי, ומודה שהחרישה אסורה מן התורה. ונראה שהדבר מוכרח מעצמו, דכיון דאתאי הלכתא למיסר שלשים יום קודם בחרישה, ודאי דבשביעית גופה אסורה החרישה מן התורה ובכלל "ושבתה הארץ שבת לד'" היא, דודאי לא אתאי הלכתא לאסור בתוספת מה שאפילו בשביעית עצמה אינו אסור אלא מדרבנן. ומעתה לכך כתב רבינו פסוק זה כאן להודיענו שאיסור חרישה בשביעית אסורה מן התורה [אף שאינו הפסוק הנכון], והלכתא גלי לן דבכלל "ושבתה הארץ" היא, **והסמיך אותה רבינו לפסוק זה שנזכר בו חרישה בפירוש**.
- ב: ואפשר עוד דכ"ע מודו דמלת "**חריש**" לצורך חרישה בשביעית גופה הוא דאתא, וכן כתבו בתוספות דלא מייתר, לרבי עקיבא אלא מלת "**בקציר**" דאלו מלת "בחריש" אצטריך למיסר חרישה בשביעית מדאורייתא, אלא דסבר ר' עקיבא כיון ד"בקציר" אתא לתוספת, "בחריש" נמי לתוספת. ולפי זה אפשר דגם ר' ישמעאל מודה ד"בחריש" לאסור חרישה דבשביעית הוא דאתא, דבהא לא פליג כאשר כתבתי [בתירוץ א'], וייתורא ד"בקציר" לחוד הוא דדריש ר' ישמעאל לקצירת העומר שדוחה שבת...
ג: ואפשר עוד לומר דאף אם נאמר דלרבי ישמעאל כוליה קרא בשבת בראשית מיירי, לא קי"ל בהא כוותיה, **דעד כאן לא דחינן לדרכי עקיבא אלא במאי דקאמר דשני פרקים הוו מן התורה**, אבל במאי דקאמר דקרא לא מיירי בשבת בראשית, דלא אצטריך, נקטינן כוותיה. וא"כ מלת "בחריש" לחרישה בשביעית ו"בקציר" לעבור עליו בעשה אחר, כאשר באו כמה אזהרות כפולות בענין שביעית יום טוב ושבת שבת א"נ דאתא לשום דרשא אחרנא וקציר העומר שדוחה שבת ילפינן לה מקרא אחרנא...

כו. ר"י קורקוס הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א

כל זה כתבתי לרווחא דמלתא שיהא לשון רבינו בדוקא ואליאב דהלכתא, ומ"מ כבר כתבתי פעמים רבות שאין רבינו מדקדק בראיות ובדרשות הפסוקים, ואעפ"י שנדחית הראיה כותב אותה רבינו כיון שהדין דין אמת מסמיך אותו רבינו ז"ל על הפסוק היותר מבואר. ומ"מ הדבר מוכרח שדעת רבינו לאסור החרישה בשביעית מן התורה, או משום דאתאי הלכתא [דתוספת] וגלי לן דבכלל "ושבתה הארץ" הוא או מקרא ד"בחריש ובקציר" וכדעת ר' עקיבא בזה...

כז. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א:י

ומפני מה התיירו כל אלה [מלאכות לשמירת האילן], שאם לא ישקה תעשה הארץ מלחה וימות כל עץ שבה, והואיל ואיסור הדברים האלו וכיוצא בהם מדבריהם, לא גזרו על אלו, שאין אסור מן התורה אלא אותן שני אבות [זריעה וקצירה] ושתי תולדות [זמירה ובצירה] שלהם כמו שביארנו.

כח. ר"י קורקוס הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה י

לשון זה נראה שסותר מה שכתבתי למעלה שחרישה אסורה מן התורה, שהרי כתב כאן שאין אסור מן התורה אלא אלו לבד! וצ"ל שלפי שאלו המלאכות שהזכיר לגדל הפירות הם, ואם יש לאוסרם משום זורע או משום זומר הוא שיש לאוסרם דדמו להו, לכך כתב שאין אסור מן התורה אלא אבות ותולדות הכתובים בתורה. אבל תולדות אחרים לא, גם לא אבות אחרים. ומיהו חרישה בשדה אילן שהיא לאילנות או בשדה לבן כיון דאתאי הלכתא לתוספת בה נאסרה אלא דלא שייכא הכא...

כט. חזון איש, שביעית יח:ג

ומה שדקדקו מל' הר"מ פ"א ה"י שלא הזכיר חרישה אין זה דקדוק, שאין זה עיקר מקומו ולא בא אלא לשלול איסור שאר עבודות.

ל. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א:ג-ד

ג: וזמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה, ולמה פרטן הכתוב לומר לך על שתי תולדות אלו בלבד הוא חייב ועל שאר התולדות שבעבודת הארץ עם שאר האבות שלא נתפרשו בענין זה אינו לוקה עליהן, אבל מכין אותו מכת מרדות.
ד: כיצד? החופר או החורש לצורך הקרקע או המסקל או המזבל וכיוצא בהן משאר עבודת הארץ, וכן המבריך או המרכיב או הנוטע וכיוצא בהן מעבודת האילנות מכין אותו מכת מרדות מדבריהן.

לא. שו"ת משפטי עוזיאל כרך ד - עניינים כלליים סימן טז:ד

דברי הרמב"ם אלה נראים כסתרי אהדדי, תחלה כתב כל העושה מלאכה מעבודת הארץ או האילנות בשנה זו ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה. הרי שכל המלאכות האסורות מן התורה, ולבסוף כתב: אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה וכו' אבל שאר מלאכות אינו לוקה עליהן, והוסיף וכתב: כיצד? החופר או החורש לצורך הקרקע או המסקל וכו' מכין אותו מכת מרדות מדבריהם (שם ה' ד). הרי שאינן אסורות מדאורייתא לגמרי, וכן קשה ממ"ש לקמן עשר נטיעות מפזרות לתוך בית סאה חורשין כל בית סאה בשבילן עד ראש השנה ודבר זה הלכה למשה מסיני (פ"ג הלכה ה'). ואם נאמר שחרישה בשביעית לא נאסרה מן התורה, לא היתה צריכה הלכה למ"מ להתיר חרישת

עשר נטיעות לפני שביעית, אלא היה צריך לומר שבעשר נטיעות לבית סאה לא גזרו רבנן! וכן הקשה הפר"ח בספר "מים חיים" והניח דברי הרמב"ם בצ"ע.

לב. מרכבת המשנה (חצלמא) הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה ו
והכלל דבפרקי הלכה א' דהחרישה [איסור] עשה דבר תורה, ואם עבר וחרש בשביעית לצורך זריעה עובר בעשה, אבל אינו לוקה אלא על הזריעה שהיא בלא תעשה. והחורש בשביעית לצורך זריעה במוצאי שביעית אינו עובר בעשה אלא דאסור מיהות מדברי סופרים.

לג. שו"ת הרדב"ז (ללשונות הרמב"ם) הלכות שמיטה ויובל פרק א
תשובה הנכון בדברי הרב ז"ל דשלשה מיני חרישה יש:

- חרישה לתקן את הקרקע לא נאסרה מן התורה כלל, וזו היא שכתב הרב ז"ל באותו פרק "כיצד? החורש או החופר לצורך הקרקע וכו"
- ב' חרישה לחפות את הזרעים וזו זריעה ממש היא. והשתא נימא דזריעה וקצירה תרווייהו כתיב בעשה ולא תעשה שנאמר "בחריש ובקציר תשבות", והיינו עשה, ובלא תעשה שנאמר "שדך לא תזרע... את ספיה קצירך לא תקצור."
- עוד יש חרישה שלישית שהיא לגדל האילנות שהיא בכלל זריעה. כמו שהזמירה היא תולדה דזריעה שהיא לגדל האילן ולהצמיחו כן החרישה לצורך האילנות הוי בכלל זריעה, שע"י חרישה זו גדל האילן כמו שע"י חרישה מגדל הזרע, והוי בכלל זריעה.

לד. דרך אמונה הלכות שמיטה ויובל א:ב:י
אינו לוקה מן התורה. דוקא מלקות ליכא (טז) אבל איסור דאורייתא יש בחרישה מהלכה למשה מסיני דאפי' בתוס' שביעית אסור כ"ש בשביעית.

לה. דרך אמונה - ציון ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה ב ס"ק (טז)
ואף על גב דכתב רבנו בסמוך הלכה ד "החורש לוקה מכת מרדות" ואין דרך רבנו לכתוב מכת מרדות על איסור דאורייתא כמו שביארנו בבה"ל בפ"ב ממע"ש ה"ו (וכן קשה על נוטע), שאני הכא שהי' תקנה דרבנן על כל התולדות [כולל אלו שהן דרבנן ואלו שהן מדאורייתא] שלוקה מכת מרדות, ולא יצאו אלו [שהן דאורייתא] מהכלל כיון שאין בהן מלקות מדאורייתא:

לו. שו"ת משפטי עוזיאל כרך ד - עניינים כלליים סימן טז:ד
אחרי העיון נראה שלא נאמר כלל זה אלא בלאוין שאין בהם מלקות כלל, אבל כל מקום שיש בעיקר לאו זה מלקות, גם כשאינו חייב מלקות באסור שנכלל בו וכגון שאכל חצי שיעור מכין אותו מכת מרדות מדאורייתא כמו שמכין למי שאינו רוצה לקיים מצות עשה (עין גרושין פרק י"א וה' מאכלות אסורות פי"ג ה' כ"ט) וכן מכין מכת מרדות מדבריהם אפילו בלאו שאין בו מלקות מן התורה.

לז. לא הספקתי לראות, אבל עי' <http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=3232>

מלקות?

לח. שער המלך הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א
הנה מבואר מדברי רבינו דאע"ג דקי"ל דחורש בשביעית אינו לוקה, היינו דוקא לענין מלקות, אבל עובר הוא בעשה שהרי כתיב "ושבתה הארץ" וכתב "בחריש ובקציר תשבות." ואפילו לר' ישמעאל דדריש ליה לענין שבת ולומר "מה חריש רשות כו" מ"מ שביתת הארץ מחרישה [כלו' שלא לחרוש] משתמע נמי. וכן מוכח בהדיא מהא דפרכינן התם במ"ק תנן "משקין בית השלחין במועד ובשביעית", בשלמא מועד כו' אלא שביעי' בין למ"ד משום זורע בין למ"ד משום חורש, חרישה וזריעה בשביעית מי שרי? והשתא אם איתא דלמ"ד אינו לוקה אין איסורו אלא מדרבנן, היכי פריך בפשיטות חרישה מי שרי, ומאי קושיא?...?

לט. כסף משנה הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה א
בריש מ"ק (דף ג') ובחרישה בשביעית נחלקו ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה, ומספיקא לא מלקינן ליה, ועוד דרבא דאמר אהני תולדות מיחייב אחרנייתא לא מיחייב סבר כוותיה, ועוד דבירושלמי פ"ז [כלאים ח:א?] סיימו דרבי יוחנן סבר אין לוקין: